Тэма: Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам, якія выражаны назоўнікам
Мэта: навучыць ставіць працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў назоўным склоне; фарміраваць уменне асэнсавана ўжываць простыя сказы ў маўленні;спрыяць выхаванню пачуцця любові да Радзімы, грамадскай адказнасці, гонару за сваіх землякоў.
Абсталяванне: падручнік 5 класа, прэзентацыя

I. Арганізацыйна-матывацыйны этап

1. Стварэнне эмацыянальнага настрою

--Добры дзень! Вітаю вас усіх.

Прытча пра дзве сахі.

У аднаго селяніна былі дзве сахі. Абедзве яны былі аднолькавыя. Але адну саху селянін браў з сабою ў поле, а другая заставалася стаяць у куточку. Саха, якая выкарыстоўвалася ў працы, была прыгожай, бліскучай. Другая ж пачынала іржавець. Аднаго разу сяброўкі сустрэліся.

– Скажы, чаму ты такая прыгожая? – спытала першая. - А я ўвесь час прастаяла ў куточку, і паглядзі, што са мной сталася.

– Гэта безрабоцце цябе згубіла, – адказала ёй сяброўка.

- Скажыце, чаму адна саха была прыгожай, бліскучай, а другая пачынала іржавець?
(Выснова: праца робіць чалавека прыгажэйшым. Дзякуючы працы, чалавек узбагачаецца і духоўна і матэрыяльна).

- Я жадаю вам працаваць сумленна і ўзбагаціць свае веды. Трывалыя веды вам спатрэбяцца не толькі на сённяшнім уроку, але і ў вашым самастойным жыцці.

Вы заўважылі, што на дошцы **<u>замацаваны ?</u>** За ім хаваецца цікавае заданне. Гэты пытальнік я змагу адкрыць у канцы ўрока толькі пры ўмове, што ўсе запланаваныя заданні будуць разгледжаны.

2. **Праверка д/з** адбывалася да пачатку ўрока. (прыём “пісьмо даверу”: кансультанты тлумачаць, хто выканаўд/з, хто не і па якой прычыне) (у гэты час 2 вучні працуюць каля дошкі)

3. Лінгвістычная размінка ў выглядзе **гульні “Ты мне – я табе”**, выкарыстоўваючы “тоўстыя” і “тонкія” пытанні.

4. Праверка выкананых заданняў на дошцы.

5. **Зварот да эпіграфа**

Скажыце, калі ласка, у якой краіне мы жывём?(Беларусь). Гэта наша Радзіма.
– Падбярыце сінонімы і блізказначныя словы да слова “радзіма”. (Магчымыя адказы: бацькаўшчына, айчына, родны край, свой край, наш край, родная краіна, свая краіна.)

– Якія асацыяцыі ўзнікаюць у вас, калі гучыць слова “радзіма”?

Ці супадаюць вашы думкі з думкамі К.Кірыенкі, словы якога я ўзяла за эпіграф на сённяшні ўрок.

Радзіма – гэта і сонца ў цябе над галавой, і паветра, якім дыхаеш, гэта і вернасць твайго сябра, і мова, якую даў табе народ, і песня, што засталася ад прадзедаў. (К.Кірыенка)

– Калі спытаць, ці любіце вы сваю радзіму, то, безумоўна, адкажаце: "Так!". Растлумачце паняцці "вялікая радзіма" (Радзіма) і "малая радзіма"(радзіма). Як называецца наша "вялікая радзіма"? (Беларусь). А "малая радзіма"? (Старадарожчына, Старыя Дарогі).

- Як вы думаеце, чаму я ўзяла менавіта эпіграф пра Радзіму? (Урок будзе тэматычным. На працягу ўрока мы будзем звяртацца да тэмы "Радзіма") Можа, хто з вас вызначыць граматычную аснову ў гэтым складаным сказе?

6. Запіс даты і тэмы ўрока. Вызначэнне задач урока

II. Інфармацыйна-пошукавы этап

- Як вы разумееце значэнне запісанай прыказкі?

  Радзіма — матка, чужына — мачыха (прыказка)

Старадарожчына - святая беларуская зямля, мілая і дарагая сэрцу мясціна.

- Вызначце граматычныя асновы гэтых сказаў. Чым выражаны дзейнік, выказнік? Зрабіце вывад пра пастаноўку працяжніка. Прачытайце правіла на с. 88.

- Практ.149 (чытанне, вызначэнне дзейніка і выказніка, тлумачынне працяжніка паміж дзейнікам і выказнікам)
  - Выпісаць толькі сказы на тэму "Радзіма" (4,5)
- Прыдумайце свае сказы на гэту тэму.(лепшыя з іх запісваюцца на дошцы)

(Мая Радзіма – Беларусь. Беларусь – самая мірная ў свеце краіна. Старыя Дарогі – прыгожы горад. Радзіма – гэта вочы матулі, яе ўсмешка, яе цёплая далонь на вашай дзіцячай галаве, гэта вашы родныя, ваш дом.)

III. Фізкультхвілінка

Устаньце, дзеткі, усміхніцеся,
Зямлі нашай пакланіцеся
За шчаслівы дзень учарашні.
Усе да сонца пацягніцеся,
Улева, управа нахіліцеся,
Верацёнцам пакруціцеся.
Раз прысядзьце, два прысядзьце
І за парты ціха сядзьце.

IV. Трэніровачна –карэкцыйны этап

- **Практ.151** (на дошцы: замяніць сказы блізкімі па сэнсе)
- **Практ. 150 (**сам. работа: выпісаць сказы**)**
- **Практ. 152 (пералад)**

- Пра што ідзе гутарка ў тэксце? (пра творы мастацтва). Гаворачы сёння пра радзіму вялікую і малую, нельга не ўспомніць пра легендарную асобу Старадарожчыны. Гэта беларускі мастак, заслужаны дзеяч мастацтваў РБ, прафесар Беларускай Акадэміі мастацтва. А нарадзіўся ў в. Мядзведня. Хто гэта?(**Іван Нічыпаравіч Стасевіч** 1929-1998) . Што вы ведаеце пра яго?

- Наш зямляк абараняў не толькі сваю Радзіму (у гады Вялікай Айчыннай вайны дайшоў да Берліна, нават распісаўся на сценах Рэйстага), але і праславіў свой родны куток Беларусі – Старадарожчыну. Ён пісаў сюжэтна-тэматычныя карціны, пейзажы, партрэты, звяртаўся да жывапісу. Больш за 20 карцін знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі і Нацыянальнай мастацкай галерэі Беларусі. Больш за 100 карцін – у раённым краязнаўчым музеі, і 13 работ знаходзіцца ў школьным музеі вёскі Горкі, дзе ён вучыўся. Яго карціны знаходзяцца і за мяжой: у Алжыры, Англіі, Аўстрыі, ЗША, Германіі, Балгарыі і інш. краінах.

- Як можна назваць чалавека, які шчыра адданы сваёй працы, горача любіць сваю Радзіму і праслаўляе яе? (<u>патрыёт)</u> Кожны чалавек павінен ганарыцца той мясцінай, дзе нарадзіўся і жыве, любіць свой родны куточак (малую радзіму) як часцінку нашай Бацькаўшчыны.

- **Пераклад тэксту**: (запіс 1 сказа на дошцы, вызначэнне граматычнай асновы у сказе, тлумачэнне -)

Жывапіс – вельмі старажытнае мастацтва. Выдзяляюць розныя віды жывапісу. Карціны прыроды – гэта пейзаж. Выявы людзей – партрэт, выявы рэчаў і пладоў – нацюрморт. Жывапіс кожнай краіны звязаны з яе гісторыяй.

Рэпрадукцыі – гэта копіі твораў мастацтва.

- Гульня “Падбяры сваякоў” з…мля, м..сціна, …

Ці падыходзіць сюды слова, змешчанае ў рамцы на с.89? (яго трэба запомніць)

V. Кантрольна-рэфлексійны этап

- Лічбавы дыктант. Ставім толькі № таго сказа, у якім ставіцца працяжнік. <u>Адказы: 1,3,4,6,9,11.</u>

1. Беларусь — край легенд, казак і паданняў.
2. Родная зямля мякчэй чужой пярыны.
3. Мінск-сталіца – усяму свету святліца.

4. Возера Скачальскае – любімае месца старадаражан.
5. Беларус адрозніваецца шчодрасцю, гатоўнасцю прыйсці на дапамогу ў бядзе.
6. Іван Стасевіч – наш гонар і слава.
7. На родным полі расце лепшая доля.
8. Для сваёй Айчыны не шкадуюць сілы.
9. Свая зямля – вось што аснова.
10. На чужой старане не сагрэе і сонца.
11. Чужая старана—цёмны лес.

- Заданне з ? Задача-загадка

22 чалавекі забіць мяне хочуць; як заб’юць, 11 радуюцца, 11 сумуюць, а я жывы застаюся.(Дзве футбольныя каманды і мяч)

- Выстаўленне і каменціраванне адзнак.

- Рэфлексія. Прыём “Аргументацыі”:

1. На ўроку я працавала…, таму што… .
2. Сваёй работай на ўроку я… .
3. Урок мне спадабаўся… .
4. За ўрок я… .
5. Мой настрой… .
6. Матэрыял урока мне быў…

Я завяршаю наш урок з добрым настроем, бо сёння наша праца была спакойнай, дружнай і стваральнай. Я ж разам з паэтам А.Грачанікавым жадаю:

Каб вы заўжды, з малых гадоў
Шчаслівымі былі.
Расцілі шчырую любоў
Да роднае зямлі.
Хай будзе светлы ваш узлёт
Да новых спраў, сябры!
Няхай прыносіць вам жыццё
Найлепшыя дары.

VI. Дамашняе заданне

Практыкаванне 153

Гэтыя пранікнёныя радкі — выражэнне любові да роднага краю, бацькоўскай зямлі,
Прырода Беларусі вельмі прыгожая.
Мая Беларусь - Еўрапейская дзяржава
Мінск – сталіца – усяму свету святліца.

Свая хатка – родная матка, а чужая – мачыха"